

Які положення ЦПК України потребують подальшого вдосконалення через їхню неоднозначність?

Валентина ПИЛИПЕНКО, старший юрист МЮФ Integrites

Попри чималу кількість нових норм, які недавно були включені до Цивільного процесуального кодексу (ЦПК) України, а також суттєві зміни вже існуючих положень, процесуальне законодавство України потребує більш детального доопрацювання та подальшого вдосконалення.

Зокрема, спірним залишається інститут мирової угоди у цивільному процесі. ЦПК України передбачено, що з метою врегулювання спору на основі взаємних поступок, сторони мають право укласти мирову угоду, що, в свою чергу, є підставою для закриття провадження у справі. Водночас поза увагою законодавця залишилося питання захисту інтересів сторін на стадії виконання укладеної мирової угоди, а саме: як діяти у разі невиконання однією із сторін умов укладеної мирової угоди; як змусити іншу сторону дотримуватися умов укладеної мирової угоди; який порядок оскарження мирової угоди у випадку її невиконання іншою стороною тощо.

По-різному судами тлумачаться і норми ЦПК України стосовно моменту набуття законної сили заочним рішенням та порядку

його виконання у випадку, якщо таке рішення не було отримане відсутньою стороною у встановленому законом порядку.

Велику кількість питань у застосуванні викликають і новели ЦПК України. Наприклад, у зв'язку із запровадженням у судах автоматизованої системи документообігу, однією із додаткових підстав для відводу судді стало порушення встановленого порядку визначення судді для розгляду справи. Однак не зрозуміло, яким чином сторони в справі можуть скористатися цим правом, оскільки перевіряти додержання встановлених правил визначення судді перед відкриттям провадження в справі суддя не зобов'язаний, а особи, які беруть участь у справі, таким правом не наділені.

Неоднозначним є нововведення до ЦПК України стосовно звернення до суду Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, органів державної влади та місцевого самоврядування із заявою про захист прав інших осіб. При зверненні із заявою необхідним є надання документів, які підтверджують наявність поважних причин такого звернення. При цьому знову ж таки не зазначається, які саме причини можуть бути визнані судом поважними, що, в свою чергу, може призвести до випадків необ'єктивної відмови у прийнятті таких заяв.

Ростислав КРАВЕЦЬ, адвокат, старший партнер АК «Кравець, Новак і Партнери»

З моменту набуття чинності Законом України «Про судову реформу та внесено суттєві зміни до процесуальних кодексів, минуло вже два з половиною роки. За цей час з'явилася можливість оцінити нововведення та порівняти їх з рані-

ше існуючим процесом.

На мій погляд, найбільші незручності та обмеження прав громадян на судовий захист були спричинені суттєвими обмеженнями строків на апеляційне та касаційне оскарження саме в цивільному процесі. На відміну від адміністративного та господарського процесу, в цивільному строк на апеляційне та касаційне оскарження відраховується з моменту проголошення рішення чи ухвали, а не підписання їхнього повного тексту.

Зазначена обставина в дуже багатьох випадках призводить до того, що для підготовки апеляційної скарги на рішення суду замість передбачених Кодексом десяти днів залишається лише два-три дні, що не дає змоги кваліфіковано та всебічно проаналізувати винесене рішення і підготувати апеляційну скаргу.

Також, на моє переконання, потребує удосконалення питання повноважень Верховного Суду України при перегляді судових рішень у цивільних справах з підстав неоднакового застосування судом касаційної інстанції одних і тих самих норм мате-

ріального права, що спричинило ухвалення різних за змістом судових рішень у подібних правовідносинах.

По-перше, вважаю, що допуск до провадження в Верховному Суді України повинен здійснюватися суддями Верховного, а не спеціалізованого суду. Це дасть змогу підвищити довіру до суддівської влади.

А по-друге, строк для такого перегляду не може бути обмеженим у зв'язку з тим, що не можуть у правовій державі існувати протилежні рішення, що слідує з однакових правовідносин. Так, стаття 24 та пункт 2 частини 3 статті 129 Конституції України, яка має найвищу юридичну силу, закріплено демократично-правовий принцип «всі рівні перед законом і судом». Він міститься і в статтях 5 та 10 Цивільного процесуального кодексу України. Очевидно, що рівність перед судом означає не просто рівний правовий статус всіх учасників процесу, що виступають в однакових правових ролях, не лише створення рівних прав та можливостей для сторін при відстоюванні своїх інтересів у судовому засіданні, але й однакове ставлення суду до вирішення схожих за своїм змістом справ. Очевидно, що незлагодженість у судовій практиці, прийняття судами нетотожних рішень при аналогічних обставинах підживляє конституційний принцип рівності як ідею правової визначеності. Як зазначено у рішенні від 29 червня 2010 року Конституційного Суду України, принцип правової визначеності можливий лише там, де є передбачуваність застосування правових норм.